

Брой
единствен

Издава Градският комитет на Българската комунистическа партия и
Окръж. исторически музей в Плевен по случай 25-годишнината от героичната
смърт на антифашистите Слави Алексиев, Цветан Спасов и Бочо Станчев

ПЛЕВЕН
14 февруари
1969 год.

БЕЗСМЪРТЕН ПОДВИГ

Увлечени в ритма на новия живот, в борбата за по-скорошното построяване на комунизма, ние не преставаме да се обръщаме назад, и да си спомняме за героичните синове на нашия народ и нашия град, които мечтаха, бориха се и загинаха за това прекрасно време.

И в тази юбилейна 25-годишнина от победата на фашизма оживява споменът за оня мразовит февруарски ден на паметната 1944 година, когато чести автоматични изстрели от полицейски шмайзери събудиха Плевен и разнесоха грозната вест за загубата на трима верни на Партията и народа синове. В този ден, сражавайки се геройски с полицията, загинаха любимите ръководители на плевенските трудещи се — обичаният от всички член на ОК на БКП и уважаван командир на Плевенския военно-оперативен район Слави Алексиев, секретарят на ОК на РМС и политкомисар на Бъркашката партизанска чета, младият и вдъхновен поет Цветан Спасов и техният верен ятак — шивашкият работник Бочо Станчев.

Преминали суровата школа на борбата, те свързаха завинаги съдбата си с тази на Партията.

Минал през арести, затвори и концлагери, живял в постоянно преследване и безработица, Слави Алексиев се утвърждава като неуморим партиен организатор и голям масовик, който умеє бързо и задълго да спечели сърцата на обикновените хора. С изумителна издръжливост преодолява лишенията и трудностите на партизанския живот. Неговият силен дух завладява всички. Неуморим, уважаван и обичан, заради голямата си издръжливост той получава името „Туриста“. Винаги спокоен при опасности и трудности Туристът вдъхва увереност в сполучливия изход на борбата. Неговата обаятелна усмивка, топлият и искрени думи го правят приятен и обичан от всички. Действията му внасят стегнатост и организация. Той е там, където е опасно и трудното. До последния си час Слави Алексиев остана верен на Партията и народа. Отдава живота си с вяра в светлото бъдеще.

С вяра в победата над фашизма загива и Цветан Спасов. Заедно със Слави той обикаля селата и градовете, печели нови борци за свобода. А словото му е силно и вълнуващо. Силни и вълнуващи са и стиховете му. Цветан Спасов доказва силата на перото и словото, съчетани с оръжието. Той използва всяка почивка в партизанския си живот, за да пише своите любими стихове.

Някога дейността на Цветан Спасов увличаше десетки и стотици. Днес името му е познато на всички и обичано. Неговият жизнен подвиг е вдъхновяващ патриотичен пример за младите поколения, които уверено проправят пътя към щастливото бъдеще, за което той живя, бори се, пи и загина.

На 14 февруари къщата на атака Бочо Станчев става последна барикада за Слави и Цветан. Загиват трима верни на Партията и народа синове. Тяхната любов към свободата и силният им героичен дух вдъхновяваха и крепиаха продължителите на делото им.

Техният героичен подвиг вдъхновява освобождения народ в изграждането на социалистическото общество. За 25 години край паметниците, увековечили подвига на герците, извисиха снага нови заводи, електроцентрали, жилищни блокове, нефтени кули, ширнаха се кооперативни блокове, заблестяха язовири. Живите осъществиха мечтите на героите. Събднаха се думите на поета:

„Кръвта пролята в нефт ще се превърне,
а пулсът ни — в могъщ моторен шум...“

Да, техният пулс премина в ноция живот и ще продължава да живее заедно с пулса на нашето време.

Коно КОНОВ — секретар на ГК на БКП

СЛАВИ ЦВЕТКОВ АЛЕКСИЕВ

Роден на 3 VIII 1914 г. в с. Търново
Сеймен (Марица)

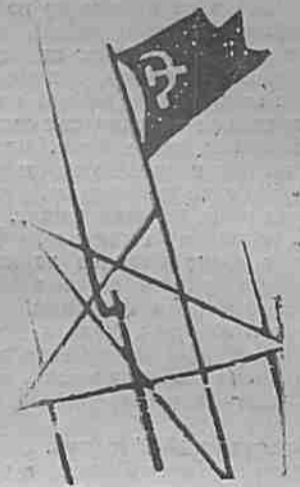
Убит на 14 февруари 1944 г. в Плевен

ЦВЕТАН СПАСОВ ИЛИЕВ

Роден на 1. XI 1919 г. в гр. Плевен

Убит на 14 февруари 1944 г. в Плевен

ВЪЗ КРЪС ВАНЕ

На поета-партизанин
Цветан Спасов
Убит на 14. II. 1944 год.

Мъртъв е!
Във uniformsното утро
пияната каруца
се люшкала и скърцала...
Тежали страшно
свитите юмруци.
Мъртъв е!

А в тревожна бедна къща
скърцала и се лолеела
мойта люлка.
Прохождал съм
в деня на твоята смърт,
Портретът ти изгря над мен,
високо над ръцете ми протегнати,
над моя ден,
високо —
показваше ми колко много
трябва да порасна.
Завръщах се по пътя
с кървавите дри,
задъхан коленичех — пнех
от извора на твоята вяра.
Аз гледам с твоите очи!
Говоря с твоите устни!
И само твой е мойт стих!
Със твоите мечти мечтаям...

... Къде е вечното безсмъртие?
Къде е?
В портрет?
Във книга?
В обелиска сив?
Не зная.
Но поне докато аз живея,
ти също ще си жив!

Георги КОНСТАНТИНОВ

РАБОТНИКЪТ ЗАКРИЛНИКЪТ, ГЕРОЯТ

Назад, в тежките години на войните, там, горе в колибите на с. Сопот, Ловешко, преминало нерадостното детство на една сирашка съдба. Едва десетгодишен Бочо Станчев трябва сам да изкарва прехраната си. В бедната колиба за него няма хляб и той напуска родното село. Постъпва като чирак в гр. Ловеч, където попада в средата на работници-комунисти. Те го запознават с идеите на марксизма-ленинизма. От тях той научава, че има една партия, която организира и води работниците на борба. Става член на въздържателното дружество и работи активно, готви се да стане комунист. Младият работник се задъхва под бремето на капиталистическата експлоатация и търси пътя към освобождението на работническата класа.

След като отбива военната си служба Бочо Станчев се премества на работа в гр. Плевен. Отначало работи като шапкар, а после във военното интендантство. За участие в саботажни, полицията няколко пъти го арестува, но той не се отказва от идеите си — заедно със своите другари продължава да се бори. Влиза в редовете на партията като скромни и твърди боец за нейното право дело. Такъв остава той до края на своя живот.

През годините на кървавата фашистка диктатура, Бочо Станчев тайно, но широко отваря вратите на своя дом за тях, които организираха нелегално въоръжената съпротива на народа в Плевенския край. Той укрива партийните и ремсови ръководители Пело Пеловски, Борис Попов, Слави Алексиев, Цветан Спасов и други.

14 февруари 1944 година. Къщата на Бочо Станчев е обградена, а вътре са командирът на партизанския отряд „Дунав“ Слави Алексиев и поетът партизанин Цветан Спасов. Вътре е и техният верен ятак. Да може да изведе другарите си, да ги спаси, но как? През кордона от полицаи, агенти и войници в птичка не може да прехвърляне. И Бочо излиза сам срещу палачите. Опитва се да ги заблуди, да отклони дулата на тех-

БОЧО СТАНЧЕВ ВЪЧКОВ
роден на 15 април 1914 год.
в село Сопот, Ловешко
убит на 14. II. 1944 год. в Плевен

ните пистолети. Между враговете и народните синове застава един работнически комунист и с тялото си, с гърдите си, с горещото си сърце иска да запази от куршумите живота на борците. Полицаите стрелят: алена кръв бликва и... на крага на пътната врата той пада покорен. Палачите минават през тялото му. В краткия миг, между живота и смъртта, Бочо дочува изстрели — другарите му Слави Алексиев и Цветан Спасов откриват огън и приемат неравния бой.

ОБУВЧИЦИТЕ ДА БЪДАТ ПАК ТАКА ЧИСТИ

През 1941 г., когато немците обявиха войната, мобилизирахме Бочо в Сърбия. Оттам се върна в края на 1942 година и продължи да работи във военното интендантство. Още в Ловеч той се бе свързал с прогресивни работници и комунисти — между които и Васил Георгиев Топалски. Тук в интендантството той влиза често в препирни по политически въпроси с другите работници и заради това, че го вори против царя, много често е затварян в ареста. Когато през зимата на 1944 г. зачисти ха англо-американските бомбардировки над София, много жители на гр. Плевен бяха евакуирани в близките села. Бочо остана да работи в града, а аз и дъщеря ми се преместихме да живеем в родното ми село Гривница.

Аз си идвах през ден през два в града. В един такъв ден отидох при Бочо в интендантството за ключовете. Той нещо се засуети и позабави, което ме озадачи. Каза ми, че у дома има един гостенин и ме предупреди, че други хора не трябва да знаят това. В къщи този човек потвърди, че е от селото на Бочо. Изглеждаше ми добре здравословно, много блед и изтощен. Обясни ми, че е бил на лагер и вече освободен, трябва да живее в тайна квартира.

Така се запознах с Борис Попов, името на когото научих покъсно.

Следният път при идването ми, в къщи беше и Пело Пеловски. Той също имаше такъв изморен вид. Беше си събул чорупите да съхнат. Запалих печката, изпрах чорупите му, бяха мокри и кални. По време на обеда говорихме за Юрка, съпругата на Слави Алексиев. Остана сама, тя често идваше у нас с момиченцето си или с майка си да слушаме радио. Но аз никога не съм знаела, че тези двама другари са имали обща работа със съпругата на

Слави и с Цветан Спасов и че последните също се укривали у нас. А преди да дойда, у дома били четиримата. Слави и Цветан заминали и в къщи останали само Пело и Борис Попов. Вечерта Бочо купи много неща за ядене. Нагласихме раницата на Борис Попов, който замина при сигналното почукване на прозореца. Малко по-късно с раница на гърба замина и Пело облечен в балканджийски потури и наметнат с опанджак.

Никога не съм укорявала Бочо за тази негова дейност, напротив помагала съм му. Но с дъщеря си много често приказвахме, че може да го загубим. Изабичо живеехме в очакване да стане нещо лошо в нашия дом.

На път за Гривница спренихте възвестиха въздушна тревога. Шосето бе препълнено с хора. Там, където се отделя пътят за Никопол ме настигна Бочо. Решил да върви с мене докато ми не тревогата. Обеща ми, че ще дойде при нас в събота вечер и се върна. Но вместо тогава, дойде в неделя. Разбрах, че у дома имало хора и той не можел да ги остави сами. Донесе подарък на дъщерята — един чифт обувки с черна и червена кожа. Тя веднага ги обу. Взема много хляб, месо и продукти и веднага се върна. Дъщеря ми го изпрати чак до железопътната линия. На раздяла той я целунал и поръчал, когато дойде след някой ден, обувчиците да бъдат пак така чисти.

Ние не знаехме, че тази вечер го виждаме за последен път. Към 11 часа на другия ден от други хора научих за станалото.

25 години минаха от тогава.

С дъщеря ми често ходим до Гривница. По пътя тя винаги ще каже: „До тук изпратих за последен път татко“ и ще си припомни думите му: „Когато дойда след някой ден, обувчиците да бъдат пак така чисти“.

Петкана Николова СТАНЧЕВА

Спомени за Слави и Цветан

Тревожни бяха дните на февруари 1944 г. за Плевен. Бандите на поп Стефанов и Банов арестуваха, инквизираща, безчинствуваха, убиваха. Искаха да вселят страх и респект във всичко будно. Тежки дни бяха и за нас, нелегалните дейтели на Работническата партия. Беше зима. Квартири трудно се на-

мираха. Всеки момент животът ни беше изложен на рискове. Живехме в голямо напрежение. Укривахме се в квартирата на Христо Тодоров, зад военния клуб — най-сигурното място, където в момента можеше да се остане. Стаята беше на втория етаж, с широк прозорец, от който се виждаха електрическата

центра, градината, площадът и улицата. Беше Зарезан. Някои подрали отиваха да зарязват лозята. Интересно е за нелегален да гледа продължително живота в центъра на града. Към 9 часа другарят ми ме повика да видя нещо по-особено — група полицаи, въоръжени със шмайзери минават. След тях — втора, трета. Бързат, тревожни са. Ослушахме се. Откъм IX квартал се чува честа стрелба на шмайзер и картечница. Пак става нещо!

С кого не може нищо да се разбере.

Мъчителни мигове на очакване. В 11 часа дойде жената на бай Христо и ни съобщи. Още една къща в IX кв. е запалена, трима души убити. Слави, Цветан и Бочо.

Никога в живота ми не ми е ставало така мъчно, така тежко, както в момента, когато ми съобщиха това. Двама от най-добрите и после доволни партийни работници, двама от най-преданите синове на народното дело в нашия край, най-добрите ми лични другари загинаха.

Загина и работникът, който бе дръзнал да даде подслон на прекрасните наши другари.

Със Слави бяхме комсомолци още от 1933 г. Превратът на 19 май 1934 г. и ударът над работническите организации ни раздели. Той остана свободен и продължи да работи. От затвор през 1937 г. научихме, че е интерниран във връзка с парламентарните избори. Срегнах го отново през 1939 г. в София. Той работеше в една работилница. Чрез него установих връзка с централното ръководство на РМС. Следваше и работеше главно в партийната организация. Тук той се оформи като добър комунист.

През 1941 г. дойде в Плевен и остана на партийна работа. Когато немците обявиха война на Съветския съюз и България бе оплетена в мрежите на немския фашизъм, Слави се отда-

де всецяло на народната борба. Той пренебрегна личното си щастие.

На 12 септември през деня той прави сватба, вечерта дойде при нас по работа и четири дни след това мина в нелегалност.

Създаване на бойни групи, укрепване на партийната организация в града, в Дъбнишкия, Бърнашкия, Ралвовския и Пелишатския райони, създаване на отделните чети на отряд „Дунав“, ръководене на бойните групи в окръга — ето това беше неговият живот през тия години като член на окръжното ръководство на Партията и командир на отряд „Дунав“.

Доста време през нелегалния си живот прекарахме заедно. С него човек не можеше да скучае или да бъде мрачно настроен. И в най-трудните моменти, винаги ще намери нещо смешно да развесели придружаващите го, да ги заговори.

Когато отседнахме в квартира, достатъчен бе един час, за да спечели сърцата на хората. После вратите на тия квартири биваха винаги отворени за него. Обичаха го партизаните от Балкана, обичаха го партийците от селата, обичаха го всички, с които той имаше възможност да се среща. Здрав, силен, опитен конспиратор, той неуморно общалаше. Винахте му Тургиста.

С Цветан бяха близки и приятни приятели. Нелегалният живот ги свърза. В районните, в които Слави градеше партийните организации, Цветан градеше младежките.

Цветан влезе в РМС през 1938 г., току-що завършил гимназия, поет, любимец на средношколската младеж. Със своята култура и трудолюбие, той даде много за младежката организация, на която остана верен до края на живота си.

Да работи в читалището, в литературния кръжок, в туристическото дружество, да пише статии за прогресивните вестни-

ци и стихове за младежта, да бъде четник — ето с това Цветан осмисляше и запълваше своя живот. Той бе ръководител на градската и окръжната организации на РМС и политком на една от четите на отряд „В. Левски“.

След младежкия провал през 1942 година избяга в София. Като нелегален сътрудническо на в. „Заря“ и в. „Мир“. Срецахме се често. Струваше ми се, че трудно ще живее нелегално. Беше нежен, слаб физически. Но навикна. Навикна, защото твърдо бе избрал пътя на революционната борба, защото вървеше в силите на нашия народ.

През февруари 1943 г. ги заварих със Слави в една квартира. Пребуваше си цървулите. Слави му чистеше полшубката от осил. Отседнали на „квартира“ в един плевник, казаха те. По това време той градеше младежката организация в Ралвовския и Пелишатския райони.

По-късно ми се случи да живея повече с него. На студ, на глад, на всякакъв лишения издържаше повече от всички ни. Широка душа беше, общителен и обичан.

Винаги работеше нещо. Чете или пише, рисува, беседва или мечтае.

Такива другари изгубихме. Такива борци убиха фашистите. Плачеха много майки и близки за свидните, скъпи чедра на Плевен. Отвърщаваше се пролетарският Плевен от фашисткото варварство.

Тежко беше на комунистите и ремсистите, които загубиха своите ръководители.

Тежко беше и на мене. Нямаше да видя никога другарите, с които раснах и живях, споделях трудностите на нелегалния живот, обсъждахме въпросите на народната борба за нашия край, водехме тая борба, другарите, с които мечтаехме за свободата.

Васил П. ТОПАЛСКИ
в. „Септемврийска победа“,
бр. 21, от 19. II. 1945 г.

Цветан Спасов, Иван Вълв и Асен Стоянов след получаване на дипломите си през 1938 год.